

DEPARTAMENTO DE RELIXIÓN

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

2º y 4º ESO

CURSO 2022- 2023

ÍNDICE

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN.
2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE. CONCRECIÓN QUE RECOLLA A RELACIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES DA MATERIA QUE FORMAN PARTE DOS PERFÍS COMPETENCIAIS.
3. CONCRECIÓN, DE SER O CASO, DOS OBXECTIVOS PARA O CURSO.
4. CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE DE:
  - 4.1. TEMPORALIZACIÓN.
  - 4.2. GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA.
  - 4.3. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.
5. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS QUE REQUIRE A MATERIA
6. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS QUE SE VAIAN UTILIZAR
7. CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO.
8. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.
9. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES.
10. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUCENCIA DOS SEUS RESULTADOS.
11. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.
12. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS QUE SE TRABALLARÁN NO CURSO QUE CORRESPONDA
13. AS ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PROXECTO LECTOR.
13. AS ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PLAN DE INTEGRACIÓN DAS TIC.
14. AS ACCIONS PREVISTAS DE ACORDO CO PLAN DE CONVIVENCIA
15. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.

RELIXIÓN CATÓLICA

Educación Secundaria Obligatoria

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN.

A presenza do ensino relixioso na escola responde, en primeiro lugar, á importancia que esta asignatura ten dentro da educación para que o alumno poida conseguir un desenvolvemento pleno e integral da súa personalidade. A necesidade de sentido do ser humano é unha evidencia á que a escola necesariamente debe dar resposta. A educación da dimensión relixiosa é parte fundamental para a maduración da persoa. Non podería existir unha formación integral e unha educación de calidade, si non se permitise o desenvolvemento de todas as dimensións inherentes ao ser humano, entre as cales atópase a relixiosa. Esta capacidade básica da persoa adquire o seu auténtico cumprimento cando se descobre o sentido da vida. O ensino da relixión católica nos centros escolares axudará aos estudantes a ensanchar os espazos da racionalidade e adoptar unha actitude de apertura ao sentido relixioso da vida, sexa cal fora a súa manifestación concreta.

A Declaración Universal de Dereitos Humanos de 1948 recoñece a liberdade relixiosa de persoas e pobos. Pola súa banda, a Constitución Española non só recoñece a liberdade relixiosa senón tamén garante «o dereito que asiste aos pais para que os seus fillos reciban a formación relixiosa e moral que estea de acordo coas súas conviccións» no artigo 27.3. Un dereito que tamén forma parte de tratados internacionais recoñecidos por España como o Pacto Internacional de Dereitos Económicos Sociais e Culturais no seu artigo 13.3 e a Carta dos Dereitos Fundamentais da Unión Europea, artigo 14.3, entre outros.

A Igrexa, como se recolle no número 2 da Gravissimum Educationis, realizou continuos esforzos para favorecer que a formación relixiosa se imparta no ámbito escolar, como contribución decisiva á formación integral da persoa. Por ese motivo, a Santa Sé subscribiu un Acordo Internacional co Estado Español sobre Ensino e Asuntos Sociais, asinado o 3 de xaneiro de 1979, onde se outorga a competencia para elaborar o currículo da asignatura de Relixión e Moral Católica á xerarquía eclesiástica (art. 6).

O ensino da relixión católica na escola responde á necesidade de respectar e ter en conta o conxunto de valores e significados nos que a persoa naceu como hipótese explicativa da realidade e que se denomina tradición.

Para iso, a relixión católica pretende contribuír á educación integral do estudante en dúas direccións. Por unha banda, responde á dimensión relixiosa de todo ser humano e, por outra, introdúceo na realidade á luz dunha hipótese ofrecida por unha historia e unha tradición. Deste xeito, se promove o recoñecemento dun sentido da existencia dun xeito coherente co propio desenvolvemento psico-evolutivo do alumnado.

A Lei Orgánica 8/2013, de 9 de decembro, para Mellora da Calidade Educativa, LOMCE, no artigo 6.1, define o currículo como a regulación dos elementos que determinan os procesos de ensino e aprendizaxe para cada un dos ensinos. Por iso, o contido do currículo parte da experiencia humana e desenvólvese de xeito respetuoso coas etapas do desenvolvemento infantil e adolescente, colaborando, neste sentido, coas aprendizaxes instrumentales e transversales propios de cada etapa educativa.

O desenvolvemento do currículo se estrutura en catro grandes bloques que pretenden recoller o saber antropológico cristián acumulado ao longo dos séculos. Eses bloques parten do sentido relixioso do home, continúan co estudo da revelación; Deus maniféstase ao home e faino nunha historia concreta, con personaxes e situacións que o alumnado debe coñecer e que contribuirán á súa comprensión do mundo. Dita revelación culmina en Xesucristo e a mensaxe evanxélica, centro do terceiro bloque do currículo e eixe vertebrador da asignatura. Para rematar, estúdase a Igrexa como manifestación da presenza continuada de Xesucristo na historia. Convén subliñar, que lonxe dunha finalidade catequética ou de adoctrinamiento, o ensino da relixión católica ilustra aos estudantes sobre a identidade do cristianismo e a vida cristiá.

A estrutura do currículo de Educación Secundaria intenta poñer de manifesto a profunda unidade e harmonía da iniciativa creadora e salvífica de Deus.

O primeiro bloque parte dos datos máis evidentes: a constatación da realidade das cousas e os seres vivos, de modo especial o home. Impónllos a súa existencia como dato evidente. Nun segundo paso, si a persoa non se queda no primeiro impacto ou simple constatación da súa existencia, ten que recoñecer que as cousas, os animais e o ser humano non se dan ao ser a si mesmos. Logo Outro os fai ser, os chama á vida e manténlla. Por iso, a realidade en canto tal é signo de Deus, fala da súa existencia.

A iniciativa creadora de Deus ten unha finalidade: establecer unha relación de amizade co home. É dicir, Deus creou ao ser humano para que sexa feliz en relación con El. Os relatos bíblicos da Creación e o Paraíso exemplifican bellamente a finalidade da creación da persoa e do mundo enteiro para o seu servizo. Da súa orixe creatural e da súa chamada a participar na amizade con Deus xorde a súa dignidade inviolable.

O ser humano pretende apropiarse do don de Deus prescindindo del. Nisto consiste o pecado. Este rexeitamento de Deus ten como consecuencia no ser humano a imposibilidade de ser feliz. Dado que a súa natureza está feita para o ben, a súa experiencia de mal e de límite faulle añorar a plenitude que el non pode darse por si mesmo e busca dalgún modo restablecer a relación con Deus. Esta necesidade do ben, o desexo de Infinito que caracteriza ao ser humano exprésase nas relixións como procura do Misterio.

A esta procura humana responde manifestándose na historia. Para iso, elixe un home, Abrahán, do que formará o pobo de Israel, con quen establece unha alianza no monte Sinaí. A través de feitos e palabras Deus irá dándose a coñecer aos homes dese pobo. Todo este acontecer histórico da manifestación de Deus está recollido nos libros sagrados da Biblia. Neste conxunto de libros non só se recolle as diferentes intervencións de Deus na historia, senón tamén o ensino que comunica ao seu pobo para que viva unha vida santa; unha sabedoría que influirá positivamente na vida do pobo de Israel e, co tempo, no mundo enteiro.

A historia de Israel exemplifica a traizón e rebelión dos homes ante a iniciativa amorosa de Deus e ao mesmo tempo pon en evidencia a constante fidelidade divina. A promesa dun salvador cumprírase en Cristo Xesús.

Xesús, o Fillo de Deus, faise presente na historia para levar a cabo a misión encomendada polo Pai. En Xesucristo cúmprese o desexo de felicidade que o home descobre no seu corazón.

Xesús non só desvela o misterio humano e lévao á súa plenitude, senón que manifesta o misterio de Deus, fainos coñecer que o verdadeiro Deus é comunión: Deus un e trino.

Aqueles que participan da vida de Cristo forman a Igrexa, que é a gran familia de Deus. Continuamente xerada pola acción de Xesucristo a través dos sacramentos, ponse no mundo como inicio dun mundo novo, dunha cultura nova. A Igrexa é a prolongación de Cristo no tempo e o espazo. Só nela a persoa humana atópase co Xesucristo vivo.

A vida eclesial é alimentada e servida mediante os diferentes sacramentos instituídos por Xesucristo, está ritmada polos tempos litúrxicos, exprésase na oración comunitaria e a caridade, fructifica na xeración dunha civilización do amor.

Estes catro bloques que compón a asignatura de relixión católica inclúen conceptos, procedementos e actitudes, que permite o coñecemento de si mesmo, da realidade e dos problemas que esta suscita. Por iso, os contidos xerais da asignatura contribúen á consecución dos obxectivos propostos para as diferentes etapas.

Este currículo válese dos elementos cristiáns presentes na contorna do alumnado, as imaxes e símbolos, a linguaxe e outros recursos, para a comprensión da relixiosidade propia de cada etapa evolutiva. Desenvólvese así a competencia en comunicación lingüística, que se serve da linguaxe que conforma a cultura e tradición que se transmite dunha a outra xeración. Así, a linguaxe bíblica e a súa riqueza de expresión e simboloxía, a linguaxe doutrinal e a súa precisión conceptual, analítica e argumental e a linguaxe litúrxica e a súa proximidade á linguaxe dos símbolos do pobo cristián, axudarán ao desenvolvemento desta competencia nos estudantes. Sen esquecer a singularidade que esta asignatura aporta á dimensión de escoita da comunicación.

Así mesmo, o ensino escolar da relixión católica favorece o desenvolvemento da responsabilidade persoal e social e das demais virtudes cívicas, para o ben común da sociedade, contribuíndo así á adquisición das competencias sociais e cívicas. Esta educación da dimensión moral e social da persoa, favorecerá a maduración dunha corresponsabilidade, ao exercicio da solidariedade, da liberdade, da xustiza e da caridade.

Por outra banda, a relixión católica aporta á competencia cultural e artística o significado e valoración crítica de tantas obras da nosa contorna, motivando o aprecio pola propia cultura e estímoo adecuada doutras tradicións culturais e relixiosas. A cultura e a historia occidental, a propia historia, non poden ser comprendidas e asumidas si prescínlese do feito relixioso presente sempre na historia cultural dos pobos. De igual modo, a expresión artística da fe segue colaborando na actualidade no enriquecemento do noso patrimonio cultural.

A competencia para a autonomía e iniciativa persoal desenvólvese no estudante partindo do verdadeiro coñecemento de si mesmo, das súas potencialidades, da súa dignidade e do seu sentido. A formación relixiosa católica aporta a devandita competencia unha cosmovisión que dá sentido á vida e, á cultura e á identidade da persoa humana. Unha cosmovisión que fai posible a formación integral do estudante fronte a visións parciais.

En canto aos contidos procedimentales, a asignatura de relixión católica forma de xeito transversal nunha serie de procedementos fundamentais para a comprensión do feito cristián. Estes contidos procedimentales adquirense ao longo do desenvolvemento curricular, colaborando así na consecución das competencias asignadas aos currículos de ESO e Bacharelato. Concretamente os contidos procedimentales de relixión católica desenvolverán especialmente as seguintes competencias: Comunicación lingüística, Aprender a aprender, Competencias sociais e cívicas e Conciencia e expresións culturais.

Os contidos procedimentales básicos da asignatura de relixión católica son os seguintes:

- **Observación da realidade.** O feito relixioso nace da apertura do ser humano á realidade total. A asignatura de relixión católica pretende colaborar na formación da dimensión natural que nace do asombro ante o real e empúxanos a preguntas últimas sobre o sentido. Observar é máis que ver e require dun adestramento en disposicións específicas que non rehúyan as dimensións espirituais do real.
- **Procura de información, manexo e interpretación de fontes bíblicas.** O estudo do cristianismo require o manexo das Sagradas Escrituras e textos referidos ás mesmas que forman parte do corpus teolóxico acumulado ao longo da historia.
- **Reflexión Crítica.** O desenvolvemento da asignatura axuda a coñecer a xénese das ideas dominantes, a detectar prexuízos fronte á verdade, a examinar con profundidade as propias ideas e sentimentos fundamentais.
- **Exposición e argumentación respetuosa das crenzas relixiosas propias e alleas.** A asignatura de relixión católica contribúe á formación de competencias que permitan expoñer e defender a racionalidade das propias crenzas relixiosas e o respecto polas alleas.

Para rematar, hai que destacar que a asignatura contribúe á consecución de contidos de carácter actitudinal que son coherentes cos obxectivos básicos de cada etapa. Permite coñecer e apreciar os valores e normas básicas de convivencia; desenvolver hábitos de traballo e esforzo e de responsabilidade no estudo; a confianza en si mesmo para un desenvolvemento adecuado da personalidade. Tamén favorece de xeito directo a adquisición de habilidades para a prevención e resolución pacífica de todo tipo de conflitos e o coñecemento, comprensión e respecto das diferentes culturas, así como das diferenzas entre persoas, a igualdade de dereitos e oportunidades de homes e mulleres e a non discriminación.

CONTEXTUALIZACIÓN

O noso Centro atópase na comarca de Bergantiños, en plena Costa da Morte. É un Instituto de Educación Secundaria Obligatoria situado nas aforas da vila de Malpica, na parroquia de Beo. O alumnado procede de varias parroquias: Malpica de Bergantiños, Barizo, Buño, Cambre, Cerqueda, Leiloio, Malpica de Bergantiños (San Xulián), Mens e Vilanova.

O nivel socioeconómico do noso alumnado pódese considerar medio-baixo. Polo que respecta ao nivel de cualificación por estudos dos proxenitores oscila entre os que posúen estudos primarios e, nunha menor porcentaxe, estudos secundarios e superiores.

Os estudos que se imparten no noso centro son: 1º a 4º da ESO

O departamento de Relixión Católica é unipersonal, sendo a profesora e xefa do departamento, Josefina Martínez López.

Os resultados académicos acadados polo noso alumnado foron satisfactorios acadando os obxectivos o 100% do alumnado en todos os niveis.

2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE. CONCRECIÓN QUE RECOLLA A RELACIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES DA MATERIA QUE FORMAN PARTE DOS PERFÍS COMPETENCIAIS.

CONTRIBUCIÓN DA ÁREA AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE.

Descrición do modelo competencial.

Na descrición do modelo competencial inclúese o marco de descritores competenciais, no que aparecen os contidos reconfigurados desde un enfoque de aplicación que facilita o adestramento das competencias; recordemos que estas non se estudan, nin se ensinan: adéstranse. Para iso, é necesaria a xeración de tarefas de aprendizaxe que permita ao alumnado a aplicación do coñecemento mediante metodoloxías de aula activas.

Abordar cada competencia de xeito global en cada unidade didáctica é imposible; debido a iso, cada unha destas divídese en indicadores de seguimento (entre dúas e cinco por competencia), grandes alicerces que permiten describila dun xeito máis preciso; dado que o carácter destes é aínda moi xeral, o axuste do nivel de concreción esixe que devanditos indicadores divídanse, á súa vez, no que se denominan descritores da competencia, que serán os que «describan» o grado competencial do alumnado. Por cada indicador de seguimento atoparemos entre dous e catro descritores, cos verbos en infinitivo.

En cada unidade didáctica cada un destes descritores concrétese en desempeños competenciais, redactados en terceira persoa do singular do presente de indicativo. O desempeño é o aspecto específico da competencia que se pode adestrar e avaliar de xeito explícito; é, xa que logo, concreto e obxectivable. Para o seu desenvolvemento, partimos dun marco de descritores competenciais definido para o proxecto e aplicable a todas as materia e cursos da etapa.

Por outra banda, o desenvolvemento e a aprendizaxe dos valores, presentes en todas as áreas, axudarán a que os nosos alumnos e alumnas aprendan a desenvolverse nunha sociedade ben consolidada na que todos podamos vivir, e en cuxa construción colaboren.

A diversidade dos nosos alumnos e alumnas, cos seus estilos de aprendizaxe diferentes, hanos de conducir a traballar desde as diferentes potencialidades de cada un deles, apoiándonos sempre nas súas fortalezas para poder dar resposta ás súas necesidades.

NA ÁREA DE RELIXIÓN CATÓLICA

A área de Relixión Católica contribúe ao desenvolvemento das competencias desde as súas finalidades educativas, obxectivos, contidos e actividades de aprendizaxe e avaliación.

No libro de texto do alumnado, desenvólvense as competencias nas actividades de ensino-aprendizaxe de cada unidade, e de forma máis específica, nas tres páxinas que comprenden o «Obradoiro de intelixencias múltiples». Estas páxinas están suscitadas como un taller educativo onde o alumnado, por medio da reflexión, a actividade e a aplicación, desenvolve as competencias. Especialmente, trabállanse as competencias desde a intelixencia espiritual, a intelixencia emocional e a educación en valores, así como as seguintes propostas do currículo de Relixión Católica (2015):

- *A competencia en comunicación lingüística.*
- *As competencias sociais e cívicas.*
- *A competencia cultural e artística.*
- *A competencia para a autonomía e iniciativa persoal.*
- *A competencia de aprender a aprender.*
- *A competencia de conciencia e expresións culturais.*

Na programación de cada unidade indícase a competencia ou competencias que se traballan, os descritores competenciais e os desempeños competenciais.

COMPETENCIA	INDICADORES	DESCRITORES
Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía	Coidado do entorno medioambiental e dos seres vivos	<ul style="list-style-type: none"> - Interactuar co ámbito natural de xeito respectuoso. - Comprometerse co uso responsable dos recursos naturais para promover un desenvolvemento sostible. - Respectar e preservar a vida dos seres vivos do seu ámbito. - Tomar conciencia dos cambios producidos polo ser humano no ámbito natural e as repercusións para a vida futura.
	Vida saudable	<ul style="list-style-type: none"> - Desenvolver e promover hábitos de vida saudable en canto á alimentación e ao exercicio físico. - Xerar criterios persoais sobre a visión social da estética do corpo humano fronte ao seu coidado saudable.
	A ciencia no día a día	<ul style="list-style-type: none"> - Recoñecer a importancia da ciencia na nosa vida cotiá. - Aplicar métodos científicos rigorosos para mellorar a comprensión da realidade circundante en distintos ámbitos (biolóxico, xeolóxico, físico, químico, tecnolóxico, xeográfico...). - Manexar os coñecementos sobre ciencia e tecnoloxía para solucionar problemas, comprender o que acontece a noso redor e responder preguntas.

	Manexo de elementos matemáticos	<ul style="list-style-type: none"> - Coñecer e utilizar os elementos matemáticos básicos: operacións, magnitudes, porcentaxes, proporcións, formas xeométricas, criterios de medición e codificación numérica, etc. - Comprender e interpretar a información presentada en formato gráfico. - Expresarse con propiedade na linguaxe matemática.
	Razoamento lóxico e resolución de problemas	<ul style="list-style-type: none"> - Organizar a información utilizando procedementos matemáticos. - Resolver problemas seleccionando os datos e as estratexias apropiadas. - Aplicar estratexias de resolución de problemas a situacións da vida cotiá.
Comunicación lingüística	Comprensión: oral e escrita	<ul style="list-style-type: none"> - Comprender o sentido dos textos escritos e orais. - Manter unha actitude favorable cara á lectura.
	Expresión: oral e escrita	<ul style="list-style-type: none"> - Expresarse oralmente con corrección, adecuación e coherencia. - Utilizar o vocabulario axeitado, as estruturas lingüísticas e as normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos e orais. - Compoñer distintos tipos de textos creativamente con sentido literario.
	Normas de comunicación	<ul style="list-style-type: none"> - Respetar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor... - Manexar elementos de comunicación non verbal, ou en diferentes rexistros, nas diversas situacións comunicativas.

	Comunicación noutras linguas	<ul style="list-style-type: none"> - Entender o contexto sociocultural da lingua, así como a súa historia para un mellor uso desta. - Manter conversacións noutras linguas sobre temas cotiáns en distintos contextos. - Utilizar os coñecementos sobre a lingua para buscar información e ler textos en calquera situación. - Producir textos escritos de diversa complexidade para o seu uso en situacións cotiáns ou en materias diversas.
Competencia dixital	Tecnoloxías da información	<ul style="list-style-type: none"> - Empregar distintas fontes para a busca de información. - Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade. - Elaborar e publicitar información propia derivada de información obtida a través de medios tecnolóxicos.
	Comunicación audiovisual	<ul style="list-style-type: none"> - Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas. - Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.
	Utilización de ferramentas dixitais	<ul style="list-style-type: none"> - Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento. - Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria. - Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.
Conciencia e expresións culturais	Respecto polas manifestacións culturais propias e alleas	<ul style="list-style-type: none"> - Mostrar respecto cara ao patrimonio cultural mundial nas súas distintas vertentes (artístico-literaria, etnográfica, científico-técnica), e cara ás persoas que contribuíron ao seu desenvolvemento. - Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural. - Apreciar os valores culturais do patrimonio natural e da evolución do pensamento científico.

	Expresión cultural e artística	<ul style="list-style-type: none"> - Expresar sentimentos e emocións mediante códigos artísticos. - Apreciar a beleza das expresións artísticas e as manifestacións de creatividade e gusto pola estética no ámbito cotián. - Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.
Competencias sociais e cívicas	Educación cívica e constitucional	<ul style="list-style-type: none"> - Coñecer as actividades humanas, adquirir unha idea da realidade histórica a partir de distintas fontes, e identificar as implicacións que ten vivir nun Estado social e democrático de dereito referendado por unha constitución. - Aplicar dereitos e deberes da convivencia cidadá no contexto da escola.
	Relación cos demais	<ul style="list-style-type: none"> - Desenvolver capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo e para a resolución de conflitos. - Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos. - Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.
	Compromiso social	<ul style="list-style-type: none"> - Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores. - Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela. - Evidenciar preocupación polos máis desfavorecidos e respecto aos distintos ritmos e potencialidades. - Involucrarse ou promover accións cun fin social.
Sentido de iniciativa e espírito emprendedor	Autonomía persoal	<ul style="list-style-type: none"> - Optimizar recursos persoais apoiándose nas fortalezas propias. - Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas. - Ser constante no traballo, superando as dificultades. - Dirimir a necesidade de axuda en función da dificultade da tarefa.

	Liderazgo	<ul style="list-style-type: none"> - Xestionar o traballo do grupo coordinando tarefas e tempos. - Contaxiar entusiasmo pola tarefa e ter confianza nas posibilidades de alcanzar obxectivos. - Priorizar a consecución de obxectivos grupais sobre os intereses persoais.
	Creatividade	<ul style="list-style-type: none"> - Xerar novas e diverxentes posibilidades desde coñecementos previos dun tema. - Configurar unha visión de futuro realista e ambiciosa. - Atopar posibilidades na contorna que outros non aprecian.
	Emprendemento	<ul style="list-style-type: none"> - Optimizar o uso de recursos materiais e persoais para a consecución de obxectivos. - Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas. - Asumir riscos no desenvolvemento das tarefas ou os proxectos. - Actuar con responsabilidade social e sentido ético no traballo.
Aprender a aprender	Perfil de aprendiz	<ul style="list-style-type: none"> - Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas? - Xestionar os recursos e as motivacións persoais en favor da aprendizaxe. - Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.
	Ferramentas para estimular o pensamento	<ul style="list-style-type: none"> - Aplicar estratexias para mellóraa do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente? - Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.

	Planificación e avaliación da aprendizaxe	<ul style="list-style-type: none"> - Planificar os recursos necesarios e os pasos que se han de realizar no proceso de aprendizaxe. - Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios. - Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe. - Tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe.
--	---	--

CONCRECIÓN QUE RECOLLA A RELACIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES DA MATERIA QUE FORMAN PARTE DOS PERFÍS COMPETENCIAIS.

RELIXIÓN 2º ESO

Resolución de 11 de febreiro de 2015, da Dirección Xeneral de Avaliación e Cooperación Territorial, pola que se publica o currículo da ensinanza de Relixión Católica da Educación Primaria e da Educación Secundaria Obrigatoria.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE		C	COMPETENCIAS CLAVE ASOCIADAS						
			CL	C M T	CD	AA	CS C	SI EE	CE E
RE1 .1. 1	1.1 Argumenta a dignidade do ser humano en relación aos outros seres vivos.	I	X			X	X		
RE1 .2. 1	2.1 Distingue e debate de forma xustificada e respectuosa a orixe do ser humano.	I	X				X	X	
RE1 .3. 1	3.1 Valora, en situacións do seu ámbito, a dignidade de todo ser humano con independencia das capacidades físicas, cognitivas, intelectuais, sociais, etc.	B				X	X		X
RE1 .4. 1	4.1 Clasifica accións do ser humano que respectan ou destrúen a creación e os cambios para potenciar os dereitos humanos, a convivencia, o progreso e a paz.	B					X	X	X
RE1 .4. 2	4.2 Deseña en pequeno grupo un plan de colaboración co seu centro educativo no que se inclúan polo menos cinco necesidades e as posibles solucións que o propio grupo levaría a cabo.	I		X				X	
RE2 .1. 1	1.1 Busca e elixe personaxes significativos do pobo de Israel e identifica e analiza a resposta de fe neles.	B	X			X			X

RE2 .2. 1	2.1 Se interesa por coñecer e valora a resposta de fe o Deus que se revela.	B				X		X	X
RE2 .3. 1	3.1 Identifica, clasifica e compara as características fundamentais dos Libros Sagrados mostrando interese pola súa orixe divina.	B	X						X
RE2 .4. 1	4.1 Lee, localiza e esquematiza os criterios recollidos na Dei Verbum en torno á interpretación da Biblia valorándoos como necesarios.	A	X					X	
RE2 .5. 1	5.1 Distingue e sinala en textos bíblicos a presenza dun Deus que se comunica, xustificando no grupo a selección dos textos.	A	X			X	X		
RE2 .5. 2	5.2 Coñece e xustifica por escrito a existencia nos Libros Sagrados do autor divino e o autor humano.	I	X			X			
RE3 .1. 1	1.1 Coñece e describe as características do Deus cristián.	B	X						X
RE3 .1. 2	1.2 Lee relatos mitolóxicos, localiza trazos das divindades das relixións politeístas e contrástaos coas características do Deus cristián.	I	X		X	X			X
RE3 .2. 1	2.1 Recoñece, describe e acepta que a persoa humana necesita do outro para alcanzar a súa identidade a semellanza de Deus.	I	X			X	X		X
RE3 .3. 1	3.1 Confecciona materiais onde se expresan os momentos relevantes da historia salvífica e os relaciona coas verdades de fe formuladas no Credo.	I			X			X	
RE3 .4. 1	4.1 Clasifica as verdades de fe contidas no Credo e explica o seu significado.	I	X			X			
RE4 .1. 1	1.1 Localiza no mapa os lugares de orixe das primeiras comunidades cristiás e describe as súas características.	I	X	X	X	X			
RE4 .1. 2	1.2 Reconstrúe o itinerario das viaxes de San Paulo e explica coas súas palabras a difusión do cristianismo no mundo pagán.	B	X	X	X	X		X	X
RE4 .2. 1	2.1 Describe e valora a raíz da unidade e santidad da Igrexa.	B	X			X			X
RE4 .2. 2	2.2 Elabora materiais, utilizando as tecnoloxías da información e a comunicación, onde se reflicte a universalidade e apostolicidade da Igrexa.	I			X			X	X

COMPETENCIAS CLAVE: **CL:** Competencia lingüística. **CMCT:** Competencia matemática ciencia e tecnoloxía. **CD:** Competencia dixital **AA:** Aprender a aprender. **CSC:** Competencia social e cívica. **SIEE** : Sentido de iniciativa e espírito emprendedor. **CEC:** Conciencia e expresións culturais.

Código: **B=** Básico, necesario para aprobar. **I=** Intermedio, para nota correspondente a Notable. **A=** Avanzado, corresponde a Sobresáinte.

RELIXIÓN 4º ESO

Resolución de 11 de febreiro de 2015, da Dirección Xeneral de Avaliación e Cooperación Territorial, pola que se publica o currículo da ensinanza de Relixión Católica da Educación Primaria e da Educación Secundaria Obrigatoria.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE		C	COMPETENCIAS CLAVE ASOCIADAS						
			CL	CMCT	CD	AA	CSC	SIEE	CEE
RE1 .1. 1	1.1 Identifica e clasifica os trazos principais (ensino, comportamento e culto) nas relixións monoteístas.	B	X		X	X			
RE1 .1. 2	1.2 Busca información e presenta ao grupo as respostas das distintas relixións ás preguntas de sentido.	B	X			X			X
RE1 .2. 1	2.1 Razona por que a revelación é a plenitude da experiencia relixiosa.	I	X			X			
RE1 .2. 2	2.2 Analiza e debate as principais diferenzas entre a revelación de Deus e as relixións.	I	X				X	X	X
RE2 .1. 1	1.1 Identifica e aprecia a fidelidade permanente de Deus que encontra na historia de Israel.	B				X			X
RE2 .1. 2	1.2 Toma conciencia e agradece os momentos da súa historia nos que reconece a fidelidade de Deus.	B				X		X	
RE2 .2. 1	2.1 Identifica, clasifica e compara os trazos do Mesías sufridor e o Mesías político.	I	X						X
RE2 .2. 1	2.2 Esfórzase por comprender a novidade do Mesías sufridor como criterio de vida.	A				X	X		

RE3 .1. 1	1.1 Localiza, selecciona e argumenta en textos evanxélicos a chamada de Xesús.	B	X			X			
RE3 .2. 1	2.1 Le de xeito comprensivo un evanxeo, identifica e describe a misión salvífica de Xesús.	B	X				X		
RE3 .2. 2	2.2 Busca e identifica persoas que actualizan hoxe a misión de Xesús e expón en grupo por que continúan a misión de Xesús.	B	X				X	X	
RE4 .1. 1	1.1 Elabora xuízos a partir de testemuños que exemplifiquen unha forma nova de usar a razón e a liberdade e de expresar a afectividade.	I	X			X		X	X
RE4 .1. 2	1.2 Adquire o hábito de reflexionar buscando o ben ante as eleccións que se lle ofrecen.	I				X	X	X	
RE4 .1. 3	1.3 É consciente das diferentes formas de vivir a afectividade e prefere a que recoñece como máis humana.	A				X	X		X
RE4 .2. 1	2.1 Identifica persoas que son autoridade na súa vida e explica como recoñece nelas a verdade.	I	X			X	X		
RE4 .2. 2	2.2 Recoñece e valora na Igrexa distintas figuras que son autoridade, polo servizo ou polo testemuño.	B				X	X		X
RE4 .2. 3	2.3 Localiza e xustifica tres acontecementos da historia nos que a Igrexa defendeu a verdade do ser humano.	B	X					X	X
RE4 .3. 1	3.1 Investiga e debate sobre as iniciativas eclesiais do seu ámbito que colaboran na construción da civilización do amor.	A		X			X	X	X

COMPETENCIAS CLAVE: **CL:** Competencia lingüística. **CMCT:** Competencia matemática ciencia e tecnoloxía. **CD:** Competencia dixital **AA:** Aprender a aprender. **CSC:** Competencia social e cívica. **SIEE** : Sentido de iniciativa e espírito emprendedor. **CEC:** Conciencia e expresións culturais.

Código: **B=** Básico, necesario para aprobar. **I=** Intermedio, para nota correspondente a Notable. **A=** Avanzado, corresponde a Sobresaínte.

3. CONCRECIÓN, DE SER O CASO, DOS OBXECTIVOS PARA O CURSO.

OBXECTIVOS XERAIS DA EDUCACIÓN SECUNDARIA

A Educación Secundaria Obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e as alumnas as capacidades que lles permitan:

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto aos demais, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e grupos, exercitarse no diálogo afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións cos demais, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo, os comportamentos sexistas e resolver pacificamente os conflitos.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información para, con sentido crítico, adquirir novos coñecementos. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en distintas disciplinas, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas nos diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua castelá e, si houbela, na lingua cooficial da Comunidade Autónoma, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, a lectura e o estudo da literatura.
- i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de xeito apropiado.
- j) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e a historia propias e dos demais, así como o patrimonio artístico e cultural.
- k) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o dos outros, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e mellora.
- l) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das distintas manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

OBXECTIVOS DA ÁREA DE RELIXIÓN E MORAL CATÓLICA EN ESO

A área de Relixión e Moral Católica se fundamenta nas esixencias que conleva desenvolver, na escola, a educación integral e a aplicación duns dereitos expresados na **Declaración Universal de Dereitos Humanos** (1948, art. 26.3); a **Constitución española** (1978, art. 27.3); o **Pacto Internacional de Dereitos Humanos, Económicos, Sociais e Culturais** (1966, art. 13.3); a **Carta dos Dereitos**

Fundamentais da Unión Europea (2000, art. 10 e 14.3), etc. Ademais, está garantida polo acordo suscrito entre o Estado español e a Santa Sé sobre Ensino e Asuntos Culturais (3-1-1979).

A práctica destes dereitos conleva un ensino relixioso escolar e confesional. Este ensino concrétese no, unha área de **Relixión e Moral Católica materia específica e rigorosamente escolar**, ordinaria para quen a soliciten, equiparable ao resto das materias no rigor científico, na formulación dos seus obxectivos e contidos, e na súa significación educativa dentro do currículo. Así mesmo, contribúe á formación integral do alumnado e ao pleno desenvolvemento da persoa en todas as súas capacidades.

A área de Relixión **Católica é unha materia opcional curricular de carácter confesional**. A súa identidade resúmese nas súas «Finalidades Educativas» ou «Obxectivos Xerais». Estes deben ser a meta e a directriz no seu deseño e o seu desenvolvemento curricular (realización da programación xeral de curso, de cada unidade didáctica, etc.). As seguintes Finalidades educativas da Educación Secundaria», sinalan as metas finais a que deben conducir todo curso e unidade didáctica de Relixión Católica.

OBXECTIVOS XERAIS DA ÁREA DE RELIXIÓN CATÓLICA DE EDUCACIÓN SECUNDARIA:

1. Educar a dimensión trascendente e relixiosa, e iso partindo da experiencia humana e «dende» e «para» a vida persoal, social, relixiosa e medioambiental.
2. Favorecer a maduración e o desenvolvemento integral da personalidade do alumnado desde unha educación humanista, relixiosa e católica de calidade.
3. Facilitar a elaboración do proxecto persoal de vida desde unha educación en valores e virtudes humanas, morais, cívicas, democráticas, relixiosas e cristiás.
4. Presentar a visión cristiá da persoa e a historia desde a realidade cotiá, desde o respecto e en diálogo coas principais relixións, antropoloxías e cosmovisións de hoxe.
5. Ofrecer a cultura relixiosa e a mensaxe cristiá-católico en diálogo cos testemuños de persoas exemplares e os problemas e interrogantes do mundo actual.
6. Educar a dimensión cívica e moral desde a aplicación de testemuños exemplares, valores, virtudes e compromisos para resolver problemas humanos e sociais.
7. Desenvolver un ensino aprendizaxe da relixión que promove a apertura ao Misterio, ao sentido relixioso da vida, á experiencia relixiosa e á educación na fe.
8. Promover as competencias necesarias para dar un sentido pleno á vida e elaborar respostas de sentido último ante as dificultades máis existenciais e cotiás.
9. Educar na participación social e a práctica de compromisos solidarios que melloren o medio ambiente, as relacións interpersonais e a vida pública.
10. Valorar a intelixencia espiritual para fortalecer o mundo interior do alumnado e a súa capacidade de autoconecemento, aceptación, meditación, relaxación, paz interior?
11. Favorecer o diálogo e a crítica construtiva entre as mensaxes relixiosas e cristiás e a actual cultura audiovisual, especialmente a da televisión e as TIC.
12. Desenvolver a dimensión humanista e cívica do alumnado desde a ética universal dos dereitos humanos e a doutrina social da Igrexa católica.
13. Educar a intelixencia emocional para elixir e fortalecer os mellores sentimentos, e así ser máis feliz cun mesmo, con Deus, cos demais e coa natureza.
14. Coñecer a Relixión e Moral Católica desde as TIC, a investigación, a aprendizaxe cooperativo e a participación en equipos de traballo.
15. Ofrecer un ensino integral da Biblia, promovendo a cultura bíblica e a aplicación dos seus ensinamentos para ser máis feliz na vida persoal e social.

OBXECTIVOS XERAIS DO ÁREA DE RELIXIÓN CATÓLICA PARA 2º DE EDUCACIÓN SECUNDARIA:

1. Investigar e valorar desde as competencias clave a relación que existe entre o ser humano, Deus e a relixión na historia e a vida cotiá.
2. Coñecer e interpretar correctamente as características da dignidade humana en relación coa achega da vida cristiá e a súa promoción na sociedade actual.
3. Tomar conciencia da importancia da acción humana e a moral católica para aplicala en grupo a solucionar problemas persoais e sociais.
4. Comprender e fundamentar correctamente a relación existente entre a revelación de Deus cos medios para relacionarse con El.
5. Describir a relación existente entre a revelación de Deus e a fe cristiá e argumentar as achegas positivas que leva consigo para a felicidade da persoa e a sociedade.
6. Coñecer e aplicar as claves necesarias para a interpretación correcta da Biblia e as súas mensaxes de felicidade, liberación e salvación.
7. Expresar e explicar as principais características do Deus cristián en relación coa fe cristiá e a comunicación humana.
8. Identificar e valorar as características, achegas actuais e relacións existentes entre a fe cristiá, o Credo e a fe na vida eterna.
9. Coñecer desde as competencias clave e tomar conciencia das características da Igrexa católica e as achegas relixiosas, solidarias, culturais e artísticas que realiza á humanidade.
10. Desenvolver a intelixencia espiritual por medio das competencias clave, a reflexión e interiorización das experiencias de autocoñecemento, sentido á vida, lecturas profundas e relixiosas, o silencio, a meditación e compartir en grupo as vivencias espirituais.
11. Promover a intelixencia emocional por medio do coñecemento e vivencia dos sentimentos de espiritualidade, dignidade humana, empatía, escoitar, comunicación, recollemento e sociabilidade.
12. Tomar conciencia da importancia de desenvolver unha xerarquía de valores e de practicar os valores das dimensións humanas e do proxecto de vida, a liberdade, a fe cristiá, a amizade, a identidade persoal, cambiar e a solidariedade.

OBXECTIVOS XERAIS DO ÁREA DE RELIXIÓN CATÓLICA PARA 4º DE EDUCACIÓN SECUNDARIA:

1. Identificar e comparar criticamente desde as competencias clave as características das relixións universais na historia e a vida cotiá.
2. Coñecer e valorar correctamente as características e achegas da experiencia relixiosa e a revelación de Deus á persoa e á sociedade actual.
3. Investigar e aplicar as ensinanzas e a relación entre Deus e a historia da Igrexa desde a Idade Moderna ata a Idade Contemporánea.

4. Fundamentar correctamente a relación existente entre Xesucristo, o Mesías, e a moral católica da vida pública no mundo contemporáneo.
5. Coñecer e valorar positivamente a relación existente entre Xesucristo, a Igrexa e a súa misión salvadora e humanizadora de felicidade para a persoa e a sociedade.
6. Comprender e aplicar as características do sacramento do Matrimonio en relación coa Igrexa, a vida persoal e a sociedade actual.
7. Expresar e explicar as características, achegas actuais, aplicacións e relacións existentes entre a fe cristiá e a moral cristiá da sexualidade.
8. Identificar e aplicar a situacións actuais as características da autoridade e a verdade na Biblia e na Igrexa.
9. Coñecer desde as competencias clave as achegas dos cristiáns para construír a civilización do amor no mundo actual, e tomar conciencia delas.
10. Desenvolver a intelixencia espiritual por medio das competencias clave, a reflexión e interiorización de experiencias para o desenvolvemento da paz, a actitude relixiosa, o agradecemento, a práctica da fe cristiá, a comunicación con Xesús, a poesía amorosa, a afectividade, a verdade e a espiritualidade ecolóxica.
11. Promover a intelixencia emocional por medio do coñecemento e a vivencia dos sentimentos de busca de sentido, éxtase relixiosa, aproveitamento do tempo, entrega persoal, namoramento, sinceridade, eternidade e salvar o matrimonio.
12. Tomar conciencia da importancia de interiorizar e practicar os valores do diálogo, fidelidade, compromiso social, crítica moral, coherencia persoal e cristiá, amor, verdade, seguir un bo mestre e cambiar o mundo.

4.CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE DE CONTIDOS.

4.1.TEMPORALIZACIÓN E SECUENCIACIÓN.

TEMPORALIZACIÓN E SECUENCIACIÓN PARA 2º ESO

O seguinte cadro esquematiza a distribución temporal das Unidades Didácticas na materia de Relixión para 2º da ESO:

RELIXIÓN CATÓLICA – 2º ESO			
	BLO- QUES	UNIDADES DIDÁCTICAS	Nº SE- SIÓN
1ª AV	I O sen- tido	UNIDADE 1: DEUS, PERSOA E RELIXIÓN	2

AL I AC I ÓN	religioso do home.	UNIDADE 2: DIGNIDADE E VIDA CRISTIÁ	4
	II A revelación: Deus intervén na historia.	UNIDADE 3: ACCIÓN HUMANA E MORAL CATÓLICA	4
2ª AV AL I AC I ÓN	III Xesucristo, cumprimento da historia da Salva- ción.	UNIDADE 4: REVELACIÓN E RELACIÓN CON DEUS	4
		UNIDADE 5: REVELACIÓN E FE CRISTIÁ	4
		UNIDADE 6: COMO INTERPRETAR A BIBLIA?	3
3ª A V A L I A C I ÓN N	IV Permanencia de Xesucristo na historia: a Igrexa.	UNIDADE 7: O DEUS CRISTIÁN	4
		UNIDADE 8: FE, CREDO E VIDA ETERNA	4
		UNIDADE 9: A IGREXA CATÓLICA	3

TEMPORALIZACIÓN E SECUENCIACIÓN PARA 4º ESO

O seguinte cadro esquematiza a distribución temporal das Unidades Didácticas na materia de Relixión para 4º da ESO:

RELIXIÓN CATÓLICA – 4º ESO			
	BLOQUES	UNIDADES DIDÁCTICAS	Nº SESIÓNS
1ª AVALIACIÓN	I O sentido relixioso do home.	UNIDADE 1: RELIXIÓNS UNIVERSAIS	3
		UNIDADE 2: EXPERIENCIA RELIXIOSA E REVELACIÓN DE DEUS	2
	II A revelación: Deus intervén na historia.	UNIDADE 3: DEUS, HISTORIA E IGREXA	4
2ª AVALIACIÓN	III Xesucristo, cumprimento da historia da Salvación.	UNIDADE 4: O MESÍAS E A MORAL DA VIDA PÚBLICA	4
		UNIDADE 5: XESUCRISTO, IGREXA E MISIÓN	4
		UNIDADE 6: XESUCRISTO, SACRAMENTOS E MATRIMONIO	3
3ª AVALIACIÓN	IV Permanencia de Xesucristo na historia: a Igrexa.	UNIDADE 7: IGREXA, MORAL E SEXUALIDADE	4
		UNIDADE 8: IGREXA, AUTORIDADE E VERDADE	4
		UNIDADE 9: OS CRISTIÁNS E A CIVILIZACIÓN DO AMOR	3

Esta distribución, así como calquera outro aspecto da programación, poderá ser modificado, se o departamento de Relixión o estimara oportuno. Esta previsión de tempo para poder impartir as U.D. é moi escaso debido ao reducido número de sesións para abordar a materia (unha semanal), podendo haber unha diferenza entre o número de sesións que propoñemos para cada U.D. e o resultado final. Esta distribución final tamén podería ser modificada atendendo aos intereses, nivel, comprensión, etc., do alumnado (isto sempre quedaría reflectido no libro de actas do departamento).

Nas sesións que sinalamos para cada U.D. xa incluimos aquelas que empregamos para realizar o exame ou a corrección de traballos.

4.2. GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA.

CONTIDOS MÍNIMOS PARA 2º ESO

- Deus, persoa e relixión.
- Vida cristiá e dignidade da persoa.
- Acción humana e moral católica.
- Revelación e relación con Deus.
- A fe cristiá.
- A interpretación da Biblia.
- Deus un e trino.
- Fe, Credo e vida eterna.
- Identidade da Igrexa católica.

CONTIDOS MINIMOS PARA 4º ESO

- O diálogo con outras relixións
- A revelación de Deus
- Historia da Igrexa na Idade Moderna e Contemporánea
- A moral católica da vida pública

- Compromisos dos discípulos de Xesús
- Sacramentos da Igrexa. Sacramento do Matrimonio
- Moral católica da sexualidade
- Autoridad eclesial
- Misión da Igrexa no mundo

4.3 PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

Entendemos a avaliación non como un exercicio final que mida os coñecementos dos alumnos, senón como un proceso mediante o cal detectamos se o alumno adquiriu as capacidades expresadas nos obxectivos (e competencias básicas no caso da E.S.O.)

Trátase, xa que logo, dunha avaliación continua, que se estende a todos os momentos da acción docente. Nos materiais de Relixión esta avaliación continua concrétase do seguinte xeito:

As actividades iniciais de cada unidade didáctica ofrecen elementos suficientes para realizar o diagnóstico da situación dos alumnos (avaliación inicial).

As actividades de estudo inclúen numerosos exercicios que pretenden mellorar a acción docente mediante a continua observación e reflexión conxunta (avaliación formativa).

É importante insistir en que a fe do alumno non é o obxectivo da avaliación, esta haberá de respectar a intimidade da conciencia persoal, que obriga ao educador a avaliar tan só certos aspectos do ensino relixioso:

- Á hora de establecer os contidos a preguntar nunha proba escrita haberá que valorar en igual medida a adquisición de coñecementos teórico-memorísticos procedentes das diferentes fontes como a capacidade crítica e valorativa que o alumno sexa capaz de desenvolver á hora de enfrontarse con devanditas fontes.
- En canto ao traballo en clase, valorarase por orde de importancia:
  - ✓ Uso e elaboración de información.
  - ✓ Que o contido se adecue ao esquema proposto.
  - ✓ A boa redacción, libre de faltas de ortografía.
  - ✓ A orde e limpeza dos traballos.
  - ✓ sentido creativo e crítico dos alumnos.
- No caderno de clase o alumno ha de recoller todas as actividades propostas, así como as conclusións dos debates, postas en común, apuntes de clase, traballos persoais, etc. realizados durante o curso. O caderno de clase entregarase ao profesor para a cualificación de cada avaliación durante o curso así como ao remate do curso.
- Con respecto a actitude, será conveniente avaliar se o alumno vai poñendo en práctica aquilo que é fundamental na asignatura de relixión: a adquisición de valores que son necesarios para unha convivencia respectuosa e harmónica cos demais, fortalecendo un espírito crítico e solidario.

Así pois os procedementos e instrumentos de avaliación constan dos seguintes indicadores:

1. Tarefas realizadas no aula e a través dos cine-forum e a visualización de documentais.
2. Corrección do caderno de clase.
3. Traballos de clase sobre documentos escritos ou textos do libro.
4. Observación directa do alumno (atención, participación, traballo de grupos, comportamento, etc.)
5. A comprensión do tema e a expresión do mesmo.
6. Análise, síntese, interpretación, produción, resolución de problemas e o uso da información.
7. A responsabilidade, o esforzo, o respecto, o traballo en equipo, a participación, a tolerancia e a creatividade.

No caso de que a ensinanza teña que ser online por mor do Covid-19 os procedementos e instrumentos de avaliación serían do modo seguinte:

1. Tarefas realizadas online facendo uso de Edixgal no caso de primeiro e segundo da ESO e tamén da aula virtual en terceiro e cuarto.
2. Corrección das tarefas online.
3. A responsabilidade, o esforzo, traballo na casa.
4. Probas online para avaliar os coñecementos adquiridos sobre o tema.

5. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS QUE REQUIRE A MATERIA

PRINCIPIOS METODOLÓXICOS

O currículo da área de Relixión e Moral Católica é unha síntese da mensaxe cristiá, que se adecúa á idade dos alumnos, ás necesidades culturais do contorno, ás demandas do sistema educativo e, por suposto, ás esixencias epistemolóxicas da materia.

Contempla o fenómeno relixioso nas súas distintas dimensións:

- A dimensión cultural e histórica: O patrimonio cultural e histórico das diferentes sociedades está cheo de sentido relixioso que posibilita unha mellor comprensión do mundo actual. A Relixión Católica fixo e fai grandes achegas nestes ámbitos.
- A dimensión humanizadora: A Relixión Católica contribúe á formación integral da persoa, colaborando no seu desenvolvemento, ó darlles resposta ós interrogantes do alumno/a, e ó potenciar a apertura á transcendencia, mediante a formación de persoas libres, críticas, creadoras e solidarias.
- A dimensión ético-moral, que expón as esixencias morais da mensaxe cristiá. A Relixión Católica ofrece unha maneira de entender a vida e de actuar con coherencia respecto a unhas ideas e crenzas, mediante unha serie de principios e valores.

Así pois o primeiro criterio da metodoloxía é o de partir da realidade do propio alumno.

Convirá, polo tanto:

- Partir do que os alumnos e alumnas coñecen e pensan sobre un tema concreto.
- Conectar cos seus intereses e necesidades.
- Propoñerlles, de forma atractiva, unha finalidade e utilidade claras para as novas aprendizaxes, que xustifiquen o esforzo e a dedicación persoal que se lles vai esixir.
- Manter unha coherencia entre as intencións educativas e as actividades que se realizan na aula.

- Favorece-la aplicación e a transferencia das aprendizaxes á vida real.

Para todo iso, resulta fundamental o uso dunha linguaxe accesible e comprensible para os alumnos, auténticos protagonistas da aprendizaxe, que os introduza na comprensión e na asimilación do vocabulario básico da Relixión Católica e das diferentes relixións.

Un segundo criterio da metodoloxía é que ha de ser crítica: Preténdese que o alumno/a:

- Aprenda a valorar o feito relixioso, o bo que hai noutras relixións e a respectar a dignidade sagrada de todos os seres humanos.
- Descubra unha visión xeral do que supuxo e como influíu a relixión ó longo da historia e coñeza que esta foi un elemento integrante da cultura e da vida da humanidade.
- Adquiera uns criterios e uns valores fundamentais para a interpretación, asimilación e vivencia da propia historia e do mundo no que está inmerso.
- Obteña unha visión harmónica do mundo e da vida humana que lle posibilite ser máis feliz e cidadán libre e responsable, construtor de verdadeira convivencia e dunha sociedade en paz.

Aprender supón modificar e enriquece-los esquemas de coñecemento de que dispoñemos para comprender mellor a realidade e actuar sobre ela polo que o outro criterio metodolóxico é o da pluralidade.

Faise fincapé no uso dunha pluralidade de medios, especialmente análise, debates, exposicións..., para evocar experiencias, presentar contidos relixiosos e para axudar ó alumno/a a descubrir e a expresar con espírito crítico e construtivo o que foi descubrinto e, á vez, aprenda a respectar e valorar os criterios e as achegas dos demais e se vaia abrindo a unha sociedade pluralista.

Para implementar esta área, contamos en cada curso da E.S.O. co Libro do Alumno e cunha Carpeta de recursos, na que se ofrecen actividades de reforzo, de ampliación e de avaliación, ademais doutros recursos, correspondentes a cada unha das unidades didácticas do libro. Sempre tendo en conta que a relixión é unha disciplina entre as outras e coas outras polo que un cuarto criterio é que ha de seguirse unha metodoloxía interdisciplinar.

Non pode ser unha materia aparte, senón que ha de estar íntimamente relacionada coas demais áreas curriculares. De aí a importancia da globalización e interdisciplinidade, procurando entrar en contacto coa cultura concreta, en diálogo aberto cos outros campos do saber. Dun modo especial coas áreas que van en procura dunha síntese coherente e integradora da personalidade do alumno.

6. MATERIAIS E RECURSOS

A materia observará e concretará os principios de carácter psicopedagóxico que constitúen a referencia esencial para unha formulación curricular coherente e integradora entre todas as disciplinas dunha etapa que debe respectar un carácter común á vez que respectuoso coas diferenzas individuais. Son os seguintes:

- A nosa actividade como profesores será considerada como mediadora e guía para o desenvolvemento da actividade construtiva do alumno. Terá como referente o desenvolvemento das competencias básicas da educación básica.
- Partiremos do nivel de desenvolvemento do alumno, o que significa considerar tanto as súas capacidades como os seus coñecementos previos.
- Orientaremos a nosa acción a estimular no alumno a capacidade de aprender a aprender.
- Promoveremos a adquisición de aprendizaxes funcionais e significativas.
- Buscaremos formas de adaptación na axuda pedagóxica ás diferentes necesidades do

alumnado.

- Impulsaremos un estilo de avaliación que sirva como punto de referencia á nosa actuación pedagóxica, que proporcione ao alumno información sobre o seu proceso de aprendizaxe e permita a participación do alumno no mesmo a través da autoavaliación e a coavaliación.
- Fomentaremos o desenvolvemento da capacidade de socialización e de autonomía do alumno.

Os contidos da materia preséntanse organizados en **conxuntos temáticos** de carácter analítico e disciplinar. No entanto, estes conxuntos integraranse na aula a través de unidades didácticas que favorecerán a materialización do principio de **interdiscipliniedade** e **intradiscipliniedade**.

Recursos didácticos a empregar:

- 1) Explicación por parte do profesor/ora.
- 2) Libro dixital.
- 3) Carpetas de recursos do Departamento.
- 4) Catecismo da Igrexa Católica.
- 5) Biblia.
- 6) Revistas, diarios, información do Terceiro Mundo.
- 7) Encíclicas. Documentos do Concilio Vaticano II.
- 8) Edixgal de primeiro a cuarto da ESO.
- 9) Películas.
- 10) Internet na aula.
- 11) Exposición en paneis, murais.
- 12) Diversos recursos lúdicos (crucigramas, sopas de letras...)
- 13) Cancións e actividades musicais.
- 14) Xogos e dinámicas grupais.
- 15) Presentacións en Power-Point.
- 16) Exercicios de valores.
- 17) Bibliografía na biblioteca do Instituto.

LIBROS DE TEXTO A EMPREGAR:

No presente curso non haberá libro obrigatorio para a materia de Relixión.

➤ **2º E.S.O.: Edixgal. Editorial Netex.**

➤ **4º E.S.O.: Edixgal. Editorial Edebé**

7.CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCION DO ALUMNADO.

2º ESO

Contidos	Crterios de Avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis
Bloque 1. O sentido relixioso do home 1ª AVALIACIÓN		
<p>A persoa humana, criatura de Deus libre e intelixente.</p> <p>O fundamento da dignidade da persoa.</p> <p>O ser humano colaborador da creación de Deus.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Establecer diferenzas entre o ser humano creado a imaxe de Deus e os animais. 2. Relaciona a condición de criatura coa orixe divina. 3. Explicar a orixe da dignidade do ser humano como criatura de Deus. 4. Entender o sentido e a finalidade da acción humana.. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Argumenta a dignidade do ser humano en relación aos outros seres vivos. 2.1 Distingue e debate de forma xustificada e respectuosa a orixe do ser humano. 3.1 Valora, en situacións da súa contorna, a dignidade de todo ser humano con independencia das capacidades físicas, cognitivas, intelectuais, sociais, etc. 4.1 Clasifica accións do ser humano que respectan ou destrúen a creación. 4.2 Deseña en pequeno grupo un plan de colaboración co seu centro educativo no que se inclúan polo menos cinco necesidades e as posibles solucións que o propio grupo levaría a cabo.
Bloque 2. A revelación: Deus intervén na historia - 1ª AVALIACIÓN		
<p>A aceptación da revelación: A fe.</p> <p>Orixe, composición e interpretación dos Libros Sacros.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Coñecer e aceptar que Deus se revela na historia. 2. Comprender e valorar que a fe é a resposta á iniciativa salvífica de Deus. 3. Coñecer e definir a estrutura e organización da Biblia. 4. Coñecer e respectar os criterios do maxisterio da Igrexa ao redor da interpretación bíblica. 5. Recoñecer na inspiración a orixe da sacralidade do texto bíblico. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Busca e elixe personaxes significativos do pobo de Israel e identifica e analiza a resposta de fe neles. 2.1 Interésase por coñecer e valora a resposta de fe ao Deus que se revela. 3.1 Identifica, clasifica e compara as características fundamentais dos Libros Sacros mostrando interese pola súa orixe divina. 4.1 Le, localiza e esquematiza os criterios recolleitos na Dei Verbum ao redor da interpretación da Biblia valorándoos como necesarios. 5.1 Distingue e sinala en textos bíblicos a presenza dun Deus que se comunica, xustificando no grupo a selección dos textos. 5.2 Coñece e xustifica por escrito a existencia nos Libros Sacros do autor divino e o autor humano.
Bloque 3. Xesucristo, cumprimento da Historia da Salvación - 2ª AVALIACIÓN		

<p>Deus revélase en Xesucristo. Dívos un e trino.</p> <p>O Credo, síntese da acción salvífica de Deus na historia.</p>	<p>1. Mostrar interese por recoñecer o carácter relacional da Divindade na revelación de Xesús.</p> <p>2. Vincular o sentido comunitario da Trindade coa dimensión relacional humana.</p> <p>3. Descubrir o carácter histórico da formulación de Credo cristián.</p> <p>4. Recoñecer as verdades da fe cristina presentes no Credo.</p>	<p>1.1 Coñece e describe as características do Deus cristián.</p> <p>1.2 Le relatos mitolóxicos, localiza trazos das divindades das relixións politeístas e contrastaas coas características do Deus cristián.</p> <p>2.1 Recoñece, describe e acepta que a persoa humana necesita do outro para alcanzar a súa identidade a semellanza de Deus.</p> <p>3.1 Confeccionar materiais onde se expresan os momentos relevantes da historia salvífica e relaciónaos coas verdades de fe formuladas no Credo.</p> <p>4.1 Clasifica as verdades de fe contidas no Credo e explica o seu significado.</p>
<p>Bloque 4. Permanencia de Xesucristo na historia: a Igrexa - 3ª AVALIACIÓN</p>		
<p>Expansión da igrexa, as primeiras comunidades.</p> <p>As notas da Igrexa.</p>	<p>1. Comprender a expansión do cristianismo a través das primeiras comunidades cristiás.</p> <p>2. Xustificar que a Igrexa é unha, santa, católica e apostólica.</p>	<p>1.1 Localiza no mapa os lugares de orixe das primeiras comunidades cristiás e describe as súas características.</p> <p>1.2 Reconstrúe o itinerario das viaxes de San Pablo e explica coas súas palabras a difusión do cristianismo no mundo pagán.</p> <p>2.1 Describe e valora a raíz da unidade e santidad da Igrexa.</p> <p>2.2 Elabora materiais, utilizando as tecnoloxías da información e a comunicación, onde se reflicte a universalidade e apostolicidad da Igrexa.</p>

4º ESO

Contidos	Criterios de Avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliábles
<p>Bloque 1. O sentido relixioso do home - 1ª AVALIACIÓN</p>		

<p>As relixións: procura do sentido da vida.</p> <p>Plenitude na experiencia relixiosa: a revelación de Deus na historia.</p>	<p>1. Aprender e memorizar os principais trazos comúns das relixións.</p> <p>2. Comparar e distinguir a intervención de Deus na historia dos intentos humanos de resposta á procura de sentido.</p> <p>.</p>	<p>1.1 Identifica e clasifica os trazos principais (ensino, comportamento e culto) nas relixións monoteístas.</p> <p>1.2 Busca información e presenta ao grupo as respostas das distintas relixións ás preguntas de sentido.</p> <p>2.1 Razona por que a revelación é a plenitude da experiencia relixiosa.</p> <p>2.2 Analiza e debate as principais diferenzas entre a revelación de Deus e as relixións.</p>
<p>Bloque 2. A revelación: Deus intervén na historia - 1ª AVALIACIÓN</p>		
<p>A fidelidade de Deus á alianza co ser humano.</p> <p>A figura mesiánica do Servo de Yhwh.</p>	<p>1.Recoñecer e valorar as accións de Deus fiel ao longo da historia.</p> <p>2.Comparar e apreciar a novidade entre o Mesías sufrinte e o Mesías político.</p>	<p>1.1 Identifica e aprecia a fidelidade permanente de Deus que atopa na historia de Israel.</p> <p>1.2 Toma conciencia e agradece os momentos da súa historia nos que recoñece a fidelidade de Deus.</p> <p>2.1 Identifica, clasifica e compara os trazos do Mesías sufrinte e o Mesías político.</p> <p>2.2 Esfórzase por comprender a novidade do Mesías sufrinte como criterio de vida.</p>
<p>Bloque 3. Xesucristo, cumprimento da Historia da Salvación - 2ª AVALIACIÓN</p>		
<p>A chamada de Xesús a colaborar con El xera unha comunidade.</p>	<p>1. Descubrir a iniciativa de Cristo para formar unha comunidade que orixina a Igrexa.</p> <p>2. Coñecer e apreciar a invitación de Xesús a colaborar na súa misión.</p>	<p>1.1 Localiza, selecciona e argumenta en textos evanxélicos a chamada de Xesús.</p> <p>2.1 Le de maneira comprensiva un evanxeo, identifica e describe a misión salvífica de xesús.</p> <p>2.2 Busca e identifica persoas que actualizan hoxe a misión de Xesús e expón en grupo por que continúan a misión de Xesús.</p>
<p>Bloque 4. Permanencia de Xesucristo na historia: a Igrexa - 3ª AVALIACIÓN</p>		

<p>A pertenza a Cristo na Igrexa ilumina todas as dimensións do ser humano.</p> <p>A autoridade eclesial ao servizo da verdade.</p> <p>A misión do cristián no mundo: construír a civilización do amor.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Descubrir e valorar que Cristo xera unha forma nova de usar a razón e a liberdade, e de expresar a afectividade da persoa. 2. Distinguir que a autoridade está ao servizo da verdade. 3. Relacionar a misión do cristián coa construción do mundo. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Elaborar xuízos a partir de testemuños que exemplifiquen unha forma nova de usar a razón e a liberdade e de expresar a afectividade. 1.2 Adquire o hábito de reflexionar buscando o ben ante as eleccións que se lle ofrecen. 1.3 É consciente das diferentes formas de vivir a afectividade e prefere a que recoñece como máis humana. 2.1 Identifica persoas que son autoridade na súa vida e explica como recoñece nelas a verdade. 2.2 Recoñece e valora na Igrexa distintas figuras que son autoridade, polo servizo ou polo testemuño. 2.3 Localiza e xustifica tres acontecementos da historia nos que a Igrexa defendeu a verdade do ser humano. 3.1 Investiga e debate sobre as iniciativas eclesiais da súa contorna que colaboran na construción da civilización do amor.
---	---	--

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN:

Ó longo da avaliación realizaránse diferentes probas e exercicios en formas diversas para avaliar os contidos (exercicios temáticos, probas de grupo, test, ...). Cada un destes exercicios será puntuado cunha nota do 0 ó 10. A nota media de todos eles constituirá o 50% da nota final da avaliación.

Unha actitude positiva dentro de aula (atención, curiosidade, interese, realización de preguntas e exercicios, participación nos grupos) poderase entender como un intento máis cara á comprensión dos contidos, polo que será unha cualificación moi positiva a ter en conta.

Cuidado de todo o material que se emprega na aula, libros, cadernos, apuntamentos.

Con todos estes datos formarase a nota media do alumno que dará lugar a súa nota final.

- Cada avaliación puntuarase de 1 a 10.
- A avaliación será continua.

PROCEDEMENTOS DE AVALIACIÓN:

Esta será continua a través das “auto avaliacións”, probas de avaliación tipo test e traballos de clase correspondentes os temas de cada avaliación.

- ✓ Participación oral que se faga na clase.
- ✓ Bo estado do material de traballo.
- ✓ Participación activa en traballos sobre folletos, libros, vídeos, etc realizados na aula o una casa.
- ✓ Participación activa en concursos, dinámicas e xogos individuais ou en grupo preparados polos alumnos/as ou polo profesor.
- ✓ interese e laboriosidade na aula.
- ✓ Integración no grupo.
- ✓ Anotacións do profesor derivadas da observación directa da actitude do alumno/a na aula.
- ✓ Valoración positiva da Asignatura.

SISTEMA DE CUALIFICACIÓN:

- Observación da actitude do/a alumno/a na aula para descubrir se ten un proceso de aprendizaxe correcto e axeitado.
- Realización de exercicios sobre cada tema que sexa explicado na aula.
- Realización de traballos, ben en grupo, ben de forma individual, en diferentes formatos, para descubrir á súa capacidade de síntese, atención, potenciación da memoria, etc.
- Realización de diferentes actividades na aula que permitan ós /as alumnos/as asimilar os diferentes contidos: lectura, realización de esquemas e resúmenes, debuxos, elaboración de relatos.

CRITERIOS DE AVALIACION

Á hora de avaliar se terán en conta os seguintes criterios:

A ASISTENCIA SERÁ OBRIGATORIA PARA PODER SUPERAR A MATERIA.

O curso estrutúrase en tres avaliacións que serán cualificadas cunha nota numérica enteira, a cualificación obtida será unha nota de 1 a 10, sendo a nota mínima para aprobar dun 5.

A nota do alumno calcularase segundo os parámetros seguintes:

1. TRABALLO PERSOAL DO ALUMNO/A

No aula o alumno traballa facendo fichas, tomando apuntamentos na súa libreta, lendo as leccións. Supón ata un máximo do 30% da nota.

2. PARTICIPACIÓN NO AULA

Preguntas e/ou respostas, aclaracións, suxerencias oportunas ó profesor e compañeiros. Supón outro máximo de 20 % na nota.

3. EXAMES CONVENCIONAIS

Exercicios escritos sobre dos contidos estudados. Supón ata un 35% da nota.

4. TRABALLO EN EQUIPO

Traballos propostos polo profesor para facer en equipo. Supón ata un 15% da nota.

A nota final de Xuño será a media das tres avaliacións. Se algún alumno suspende máis dunha avaliación deberá facer unha proba escrita final global, podendo ser esta substituída pola entrega dun traballo segundo o acordado co profesor.

8. INDICADORES DO LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.

1. MODELO PARA O PROFESORADO

ASPECTOS A AVALIAR	A DESTACAR...	A MELLORAR...	PROPOSTAS DE MELLORA PERSONAL
Temporalización das Unidades Didácticas			
Desenvolvemento dos obxectivos didácticos			
Manexo dos contidos da unidade			
Descritores e desempeños competenciais			
Realización de tarefas			
Estratexias metodolóxicas seleccionadas			
Recursos			
Claridade nos criterios de avaliación			
Uso de diversas ferramentas de avaliación			
Evidencias dos estándares de aprendizaxe			
Atención á diversidade			
Interdisciplinabilidade			

2. MODELO PARA O DESENVOLVEMENTO DA PRÁCTICA DOCENTE

DESENVOLVEMENTO DA PRÁCTICA DOCENTE	1	2	3	4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Informo os alumnos dos criterios, dos procedementos e dos instrumentos de avaliación 				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Informo as familias dos criterios, dos procedementos e dos instrumentos de avaliación. 				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Formulo situacións introdutorias previas o tema que vou tratar. 				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Estimulo a participación dos alumnos a partir das súas experiencias. 				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Comunico a finalidade dos aprendizaxes, a súa importancia, utilidade e aplicación na vida real. 				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Presento os contidos dando unha visión xeral do tema 				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Facilito a adquisición de novos contidos intercalando preguntas aclaratorias, exemplificando.. 				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Á hora de seleccionar as actividades, teño en conta que existen diferentes tipos de ritmos e intereses. 				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Formulo actividades variadas. <ul style="list-style-type: none"> -Introdución. -Desenvolvemento -Consolidación. -Reforzo. -Ampliación 				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nas actividades que propoño hai equilibrio entre as actividades individuais e as actividades grupais 				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Á hora de constituír grupos reducidos , teño en conta os seguintes criterios: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Fágooos a sorteo. ▪ Fago os grupos por niveis. ▪ Fago grupos nos que os seus membros teñen distintos niveis 				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Á hora de realizar as actividades teño en conta as “dinámicas cooperativas2 				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Emprego técnicas metodolóxicas variadas: expositiva, investigadora 				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Emprego medios técnicos audiovisuais. 				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Emprego recursos didácticos variados (audiovisuais, informáticos...) tanto para a presentación dos contidos como para a práctica dos alumnos. 				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Comprobo que os alumnos comprenden a tarefa que teñen que realizar: facendo preguntas, estimulando a que verbalicen o proceso durante a realización das tarefas. 				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Facilito estratexias de aprendizaxe: como buscar fontes de información, pasos para resolver cuestións.. 				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reviso e corrixo frecuentemente as actividades propostas na clase e para a casa. 				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Proporciona información o alumnado sobre a execución das tarefas e como melloralas. 				

<ul style="list-style-type: none"> ▪ No caso de que os logros acadados polo alumnado sexan insuficientes, propoño novas actividades que faciliten a súa adquisición. 				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ No caso de que os logros acadados sexan suficientemente acadados nun breve período de tempo, propoño novas actividades que faciliten un maior grao de adquisición. 				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Propoño actividades que posibiliten acadar distintos graos de execución 				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Adopto medidas de apoio para o alumnado que presenta desfase curricular ou dificultades de aprendizaxe. 				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Coordinome coa profesora de apoio para a adecuación de contidos, actividades, metodoloxía, recursos e adaptalos os alumnos con dificultades 				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Teño en consideración as orientacións do departamento de orientación na adopción de medidas a adoptar co alumnado con necesidades específicas de apoio educativo. 				

Código: 1 (nunca); 2(poucas veces); 3 (case sempre), 4(sempre).

3. CUESTIONARIO SOBRE A AVALIACIÓN

SOBRE A AVALIACIÓN	1	2	3	4
<ul style="list-style-type: none"> • Participo activamente nas sesións de avaliación, á hora de tomar decisións colexiadas no tocante a: <ul style="list-style-type: none"> • Promoción do alumnado. • Adopción de medidas de atención á diversidade. • Elaboración do Consello orientador. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Teño en conta o procedemento xeral de avaliación en relación co establecido na programación 				
<ul style="list-style-type: none"> • Realizo unha avaliación inicial a comezo de curso, o comezo de cada unidade didáctica. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Establezo criterios obxectivos para avaliar o aprendizaxe do alumnado 				
<ul style="list-style-type: none"> • O alumnado coñece os criterios de avaliación e de cualificación que se empregan 				
<ul style="list-style-type: none"> • O avaliar unha actividade en equipo, ademais da cualificación global, cada membro do grupo obtén outra individual que é reflexo da súa contribución persoal. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Utilizo diferentes rexistros de recollida de datos. <ul style="list-style-type: none"> - Listas de control. - Escalas de valoración. - Anecdótico. - Diarios de clase. 				

<ul style="list-style-type: none"> • Emprego diferentes procedementos e instrumentos de avaliación: • Coherentes cos estándares de aprendizaxe . • Adaptados a diversidade dos alumnos. • Diferentes según os contidos tratados 				
<ul style="list-style-type: none"> • Utilizo diferentes medios para informar as familias, ó profesorado e o alumnado dos resultados da avaliación 				
<ul style="list-style-type: none"> • Emprego a autoavaliación do alumnado 				

Código: 1 (nunca); 2(poucas veces); 3 (case sempre), 4(sempre).

4. CUESTIONARIO PARA O ALUMNADO

INDICADORES	1	2	3	4
• Fago con regularidade as tarefas propostas polo profesorado.				
• Entrego os traballos según as indicacións dadas polo profesorado e na data acordada				
• Participo activamente (aporto ideas, axudo a resolver problemas, realizo a miña parte do traballo) nos traballos propostos en equipo.				
• Pregúntolle o profesorado as dúbidas..				
• Solicito a axuda e a aprobación frecuente do profesorado.				
• Estou satisfeito do meu traballo				
• As cualificacións obtidas reflicten o meu esforzo e traballo.				
• Asisto regularme a clase.				
• Teño frecuentemente faltas de puntualidade				
• Xustifico os meus retrasos e faltas de asistencia o/a titor/-a				
• Preocúpome por poñerme o día na materia cando falto a clase.				
• Adoito unha actitude respectuosa co profesorado.				
• Adoito unha actitude respectuosa co alumnado.				
• Asumo responsabilidades.				
• Teño unha actitude positiva cara o estudo				
• O que aprendo nunha materia aplícoo e relaciónoo con outras.				

Código: 1 (nunca); 2(poucas veces); 3 (case sempre), 4(sempre).

9.ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES.

Seguiranse os criterios de avaliación contemplados, no D.C.B. e no D.O.G.A., segundo a orde do 21 de Decembro de 2007 sobre avaliación, promoción e titulación na E.S.O., como consecuencia do disposto no Real Decreto 133/2007 do 5 de Xullo. Publicado no D.O.G.A. do 7 de Xaneiro do 2008.

Os contidos son os reflectidos na programación de cada curso.

Os alumnos coa materia pendente do curso anterior serán avaliados polo profesor que lles deu clase no curso pasado, para superar a materia terán que pasar dúas convocatorias de exames, un cada trimestre, ou ben entregar un traballo periódicamente segundo o acordado co profesor.

Os materiais de reforzo para a materia pendente serán os propios do nivel e curso no que estivese matriculado o alumno. Nestes materiais, o profesor de Relixión determinará as actividades dos mesmos que cubran os contidos mínimos relativos ao nivel pendente que debe superar o alumno. O profesor coa materia pendente poderá establecer outros materiais de reforzo se o estima oportuno para acadar os obxectivos

10. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUENCIA DOS SEUS RESULTADOS.

A avaliación individualizada na materia de Relixión implica partir dunha avaliación inicial cos obxectivos seguintes:

- Coñecer a situación inicial na que se atopa o/a alumno/a.
- Detectar as causas ou motivos desa situación, para poder resolvela.
- Analizar a evolución educativa e académica dende o comezo do curso.
- Adaptar obxectivos, contidos, metodoloxías e actividades, así como criterios de avaliación en función das características dos/as alumnos/as.

Esta avaliación inicial na materia de Relixión farase a nivel de clase ao comezo de curso, preferentemente na primeira quincena de Outubro, xa que se debe coñecer aos alumno/as cos que se vai a traballar. Para iso contamos coas seguintes ferramentas:

- ✓ Probas iniciais, tendo en contas cales son os coñecementos previos dos/as alumno/as.
- ✓ Observación na aula.
- ✓ Información doutros profesores, expediente académico etc.
- ✓ Cuestionarios.
- ✓ Listas de control, etc.

1 - MODELO DE REXISTRO DUN INFORME DE AVALIACIÓN INICIAL

INFORME AVALIACIÓN INICIAL			
MATERIA: RELIXIÓN	GRUPO:	CURSO ACADÉMICO:	DATA:

<p>Dificultades na materia de Relixión:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Falta de capacidade. ▪ Falta de base académica. ▪ Problema de comprensión. ▪ Problema de expresión. ▪ Faltas de ortografía. 	
<p>Actitude cara a materia de Relixión:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Traballo. ▪ Atención. ▪ Interese. ▪ Participación. ▪ Respeto. 	
<p>Medidas propostas como consecuencia dos resultados da Avaliación Inicial:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Reforzo educativo na aula. ▪ Control do traballo na aula. ▪ Fomentar a autoestima. ▪ Integración no grupo. ▪ Control de absentismo. ▪ Outras medidas a adoptar. 	

2 - MODELO DE GUIÓN PARA AS SESIÓNS DE AVALIACIÓN

GUIÓN PARA AS SESIÓNS DE AVALIACIÓN			
MATERIA: RELIXIÓN	GRUPO:	CURSO ACADÉMICO:	DATA:
<p>Información do titor/a sobre:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Información relevante dos informes individualizados. • Repetidores/as. • Ambiente sociocultural e familiar. • Outras informacións relevantes. • Problemas do grupo. 			
<p>Intercambio de información entre o profesorado:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Primeiras impresións. • Resultados da avaliación inicial nas diferentes materias. • Detección de alumnado con dificultades de aprendizaxe. 			

<p>Toma de decisións:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Actividades de reforzo ou adaptación curricular, ampliación ou recuperación. • Exencións da 2ª lingua estranxeira (francés 1º e 2º de ESO). • Axuste das programacións. • Outras medidas en relación coa convivencia, comportamento, asistencia... 	
<p>Decisións e acordos sobre o proceso de avaliación inicial:</p>	

O titor despois da sesión de avaliación, e a partir da información recompilada, cubrirá o Informe de avaliación inicial no XADE.

11. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.

No caso de contar con algún alumno ou alumna que teña necesidades educativas especiais asociadas a discapacidade física, sensorial, sobredotación ou que necesite axudas técnicas e linguaxes alternativas, seguiranse as directrices que marque o Plan de Atención á Diversidade do Centro.

Todo o que se faga nesta asignatura será dacordo co diagnóstico psico-pedagóxico en estreita relación co Departamento de Orientación do Centro e en sintonía cos profesores compañeiros de Pedagogía Terapéutica.

A diversidade derivada do interese dos alumnos atenderase a través dunha metodoloxía plural para que cada alumno aprenda dacordo coa súa situación persoal.

Na programación tense en conta unha serie de aspectos que permiten individualizar o máis posible o proceso de ensino-aprendizaxe.

Para iso adóptanse as seguintes medidas:

- a) Distinguir entre contidos prioritarios, complementarios e de ampliación elixíndose en cada caso o máis apropiado.
- b) Propoñer variedade de actividades para un mesmo contido: non todos os alumnos realizarán as mesmas actividades.
- c) Utilizar metodoloxías diversas.
- d) Empregar materiais didácticos variados e graduados en función da súa dificultade.
- e) Favorecer agrupamentos en clase que posibiliten a interacción: agrupamentos flexibles e ritmos distintos. Os grupos de traballo non estarán sempre formados por os mesmos alumnos senón que estarán en función da tarefa a realizar.
- f) Graduar as diversas aproximacións que poden darse a un mesmo criterio de avaliación.

12. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS QUE SE TRABALLARÁN NO CURSO QUE CORRESPONDA.

Traballaremos en cada curso os mesmos elementos transversais porque son valores irrenunciabes no ensino da Relixión Católica pero, lóxicamente, adaptados ao nivel de cada grupo e, dentro de cada grupo, axeitados ás necesidades do alumnado pois hai graduacións diversas no desenvolvemento dos estudantes. Os elementos transversais coa súa concreción son:

1 e 2. *Comprensión Lectora e á Expresión oral e escrita*

- As habituais prácticas do Plan Lector do Centro.
- Practicar constantemente estes dous elementos tanto na lectura de textos bíblicos como de documentos tanto en medios dixitais como en papel.
- escoitar, dialogar, debater e expresar con total respecto nas interaccións entre iguais e co profesor/a.

3. *Comunicación Audiovisual*

- Dialogar, debater e expoñer temas, xuízos e opinións, respectando as regras propias do intercambio comunicativo e procurando non ferir a sensibilidade dos demais, adquirindo unha actitude crítica construtiva ante as crenzas, ideoloxías e maneira de ser dos demais.
- Buscar solucións para chegar a aceptar e valorar aos demais e chegar a superar os conflitos que xorden nas relacións cotiás analizando posturas e actitudes que favorecen o vivir en paz: diálogo, aceptación, respecto, perdón.

4. *Educación nas tecnoloxías da comunicación e información*

- Tomar conciencia dos beneficios e das vantaxes que nos achega a tecnoloxía, favorecer o progreso e responsabilizarnos para que este continúe para ben da humanidade.
- Valorar os beneficios que achega a tecnoloxía da información e valorar todos aqueles adiantos tecnolóxicos e científicos que axudan á realización da persoa e ó benestar da sociedade.
- Descubrir e valorar as persoas que colaboran coa creación a través dos descubrimentos e avances tecnolóxicos e científicos.

5. *Emprendemento*

- Valorar os produtos con obxectividade e saber adquirilos e consumilos de forma racional e equilibrada.
- Descubrir e analizar a influencia que os medios económicos teñen sobre as persoas en relación coa sociedade e tomar unha postura crítica ó respecto.
- Analizar feitos que fan referencia á sociedade desde unha visión cristiá. Coidar e favorecer todo o que axude a unha repartición equitativa dos bens da terra.

6. *Educación cívica:*

- Descubrir os valores que xorden do Evanxeo e que comprometen o cristián a colaborar no ben da sociedade e adquirir actitudes solidarias e comprometidas.
- Analizar o grao de responsabilidade persoal e doutras persoas ante a familia, a sociedade, o mundo e a Creación.

- Recoñecer os valores éticos e morais que existen nas diversas relixións, valoralos e facer un paralelismo cos que xorden do Evanxeo de Xesús.
- Descubrir a maneira de colaborar xuntos na edificación da sociedade e valorar o labor da Igrexa e doutras institucións que colaboran desinteresadamente no ben dos demais.
- Reflexionar e analizar as causas que provocan situacións de marxinación e de inxustiza social e chegar a sensibilizarse ante as necesidades e ante os problemas dos demais.

7. Prevención de violencia.

- Interesarse por coñecer, respectar e apreciar os compañeiros e compañeiras independentemente do seu sexo e da súa aparencia.
- Colaborar con todas as persoas sexan dun ou doutro sexo.
- Analizar o grao de aceptación ou rexeitamento que existe cara ás persoas de distinto sexo e buscar solucións ó respecto.
- Amosar unha actitude crítica ante situacións nas que se produza calquera tipo de discriminación por razón de sexo.
- Descubrir e rexeitar as posturas extremas (machismo e feminismo) e valorar os demais indiscriminadamente.

RELACIÓN COAS DEMAIS ÁREAS

Por ser a Relixión Católica un elemento esencial na busca de respostas ós interrogantes que o ser humano se fixo ó longo da historia e, por ser un ineludible feito cultural, a relixión ten unha gran relación con calquera das áreas que o alumno/a debe estudar.

Deste xeito, na área de Relixión e Moral Católica establécese unha relación interdisciplinaria con outras áreas do currículo: Ciencias Sociais, Xeografía e Historia; Ciencias da Natureza; Música; Educación Plástica e Visual; Matemáticas; Tecnoloxía; Cultura Clásica; Ética e Lingua e Literatura, Filosofía, etc.

- **Ciencias Sociais, Xeografía e Historia.** A análise da realidade histórica, xeográfica, social, económica, cultural ou política é imprescindible para coñecer e entender como xurdiron, como se desenvolveron e como se expresaron as diferentes relixións ó longo da historia.
- **Ciencias da Natureza.** O medio físico natural constitúe o contorno co que se interrelaciona o ser humano e a fonte de onde este pode extraer experiencias para ir construíndo o coñecemento científico. Para a relixión, este coñecemento é de grande importancia de cara a comprender a vida humana e orientala desde uns criterios cristiáns. Entre a fe e a ciencia existe unha complementariedade.
- **Música.** A música foi e é, na Igrexa e na historia das relixións, un dos elementos importantes de transmisión da mensaxe relixiosa: himnos, cantos...
- **Educación Plástica e Visual.** A través da arte, das imaxes (pintura, escultura...), o alumno/a aprende a comprender e a valorar o patrimonio cultural e artístico universal, o que lle permite estruturar e sistematizar os contidos da fe, especialmente da católica.
- **Matemáticas.** Na análise da realidade están presentes os razoamentos lóxicos achegados desde as Matemáticas. Esta materia facilita as claves necesarias para a regulación de prácticas sociais concretas na repartición dos bens. A relixión, a partir desta análise, orienta a moral do crente e dálle claves cristiáns para que a xustiza e a equidade se vaian facendo realidade.

- **Tecnoloxía.** A través do desenvolvemento da sociedade ábrese unha nova etapa cultural na que a tecnoloxía ten unha grande influencia en diversos aspectos da vida humana: condicións de vida, costumes da sociedade... A relixión debe situarse nesa realidade e debe adaptar a mensaxe relixiosa ás novas condicións de vida e costumes, e valorar a técnica como medio transmisor importante.
- **Cultura Clásica.** Mediante o estudo da Cultura Clásica, sitúase ó alumno/a no contorno no que se desenvolveron as grandes relixións.
- **Ética.** É un dos campos cos que a relixión ten maior conexión. A ética analiza a moral humana desde o punto de vista da racionalidade crítica; a relixión faino desde uns valores e desde unha moral que xorde desde o seu sentido relixioso. A través desta moral adquirense uns criterios e valores e uns comportamentos determinados que comprometen o crente na construción dunha sociedade máis xusta e máis humana, segundo o querer de Deus.
- **Lingua e Literatura.** A lingua interioriza e expresa as representacións culturais dunha sociedade. Considerada tamén como ferramenta de comunicación, ten unha importante dimensión social. A relixión, a través desta comunicación, expresa as súas vivencias e crenzas e descobre a mensaxe relixiosa que, por medio da Literatura, chegou a nós, en especial a mensaxe que está presente na Biblia, Palabra de Deus, comunicación de Deus co ser humano.
- **Filosofía.** É un dos campos cos que a relixión ten maior conexión. A filosofía pretende dar unha resposta ó sentido da vida desde o punto de vista da racionalidade crítica; a relixión desde a verdade revelada. Entre a fe e a razón non existe oposición, senón complementariedade. A crítica filosófica das relixións e da fe cristiá, e os humanismos cristiáns do século XX, son dous aspectos fundamentais da interrelación entre ambas as materias.

13. AS ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PROXECTO LECTOR.

O proxecto lector é un documento que integra todas as intervencións do centro destinadas ao fomento da lectura, da escritura e das habilidades informativas. Os obxectivos deste proxecto son: desenvolver a competencia lectora, favorecer a competencia literaria, educar no uso crítico da información, fomentar o hábito da lectura e apoiar a adquisición das competencias básicas.

Dende a área de relixión realízanse diversas actividades educativas destinadas a que os nosos alumnos alcancen os obxectivos do proxecto lector; actividades relacionadas coa lectura, comprensión lectora, busca e tratamento da información, etc. Entre estas actividades podemos destacar: lecturas en voz alta, resumos, mapas conceptuais e esquemas, utilización de enciclopedias, dicionarios, periódicos, etc. Todo iso, a partir de lecturas axeitadas á súa idade, características e necesidades. Lecturas que, ademais, procuramos que lles resulten amenas e divertidas, á vez que educativas, xa que tratamos de introducilos no hábito da lectura.

No departamento de Relixión contamos con material educativo neste sentido, e ademais contamos coa colaboración da biblioteca do centro.

Os profesores realizan un seguimento exhaustivo destas actividades, e periodicamente avaliación.

Segundo o **PLAN LECTOR** do centro, establécese para o curso 2022/23 un tempo específico para a lectura escolar cos seguintes obxectivos:

- Desenvolver a competencia lingüística.
- Fomentar o hábito da lectura.
- Propoñerlle aos alumnado unha serie de lecturas axeitadas a súa idade, intereses, etc.
- Plan Lector do centro desenvolve as seguintes características:
- Vinte minutos de luns a venres (o horario rota cada semana).

- Lectura individual e silenciosa.
- Lectura de libre elección, supervisada polo profesor.
- De forma simultánea en tódalas áreas e niveis da etapa educativa.
- Tempo sen interrupcións do exterior.
- O profesor debe ser modelo; evitará ler a prensa nese momento.
- Cada Departamento Didáctico aportará listados de lecturas relacionados coa materia impartida.

14. AS ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PLAN DE INTEGRACIÓN DAS TIC.

A aplicación das tecnoloxías da información e a comunicación ao traballo da aula convértese nunha peza clave na educación e formación das novas xeracións. A súa importancia social fai que deban estar presentes nos centros educativos, de modo que os alumnos adquiren os coñecementos e habilidades necesarias para abordar con garantía de éxito a súa utilización en todos os ámbitos: educativos, familiares ou de pracer.

Trátase de que o alumnado, ao rematar a súa escolarización obrigatoria, alcanzara unha competencia dixital. Esta competencia consiste en dispoñer de habilidades para buscar, obter, procesar e comunicar información, para transformala en coñecemento. Incorpora diferentes habilidades, que van dende o acceso á información ata a súa transmisión en distintos soportes unha vez tratada; todo isto tendo en conta a situación xeográfica, social e persoal do alumnado, o tipo de alumnado, a formación do profesorado e as infraestruturas dispoñibles no centro.

Dende a área de Relixión contribuímos ao logro destes obxectivos mediante a realización de diversas actividades cos nosos alumnos, aínda que nos atopamos ás veces coas limitacións da falta de infraestruturas abundas no centro. Entre outros, os nosos obxectivos son:

- Contribuír a que os nosos alumnos aprendan a utilizar correctamente Internet.
- Intentar que os nosos alumnos participen en foros relacionados coa materia.
- Dar a coñecer e invitalos a utilizar páxinas Web relacionadas coa materia.
- Obter, interpretar, elaborar e valorar a información de diversos tipos e opinións a través de Internet.

15. CONTRIBUCIÓN AO PLAN DE CONVIVENCIA

O Departamento de Relixión contribúe ao Plan de Convivencia de centro:

- Educando ao alumnado para a convivencia democrática, incorporando na práctica docente contidos relacionados coa convivencia escolar e a resolución pacífica de conflitos.
- Respectando a liberdade de conciencia e conviccións relixiosas e morais, así como a dignidade, integridade e intimidade de tódolos membros da comunidade educativa.
- Cumprindo e facendo cumprir as normas de convivencia do centro no ámbito da súa competencia.
- Fomentando un clima positivo de convivencia no centro e na aula, e durante as actividades complementarias e extraescolares, favorecendo un bo desenvolvemento do proceso de ensinanza-aprendizaxe.
- Mantendo a orde e velando polo axeitado comportamento do alumnado no centro, tanto na aula como fóra dela, corrixindo e poñendo en coñecemento dos órganos competentes as condutas que alteren a convivencia.

- Informando as familias das cuestións que puidesen afectarles, dos incumprimentos das normas de convivencia por parte dos seus fillos e das medidas disciplinarias adoptadas ao respecto.
- Controlando as faltas de asistencia así como os retrasos dos alumnos e informando aos titores, segundo o procedemento establecido.

Para atender ó desenvolvemento integral dos alumnos, hai que incorporar nas diferentes áreas elementos educativos básicos contidos nas ensinanzas transversais.

Deseguido, e de forma moi breve, presentamos como se incorporan as ensinanzas transversais na área de Relixión e Moral Católica.

Educación moral e cívica

- Descubrir os valores que xorden do Evanxeo e que comprometen o cristián a colaborar no ben da sociedade.
- Analizar o grao de responsabilidade persoal e doutras persoas ante a familia, a sociedade, o mundo e a Creación.
- Recoñecer os valores éticos e morais que existen nas diversas relixións, valoralos e facer un paralelismo cos que xorden do Evanxeo de Xesús.
- Descubrir a maneira de colaborar xuntos na edificación da sociedade.
- Reflexionar e analizar as causas que provocan situacións de marxinação e de inxustiza social e chegar a sensibilizarse ante as necesidades e ante os problemas dos demais.
- Analizar as causas dos desequilibrios sociais e as actitudes que os cristiáns deben tomar ante eles.
- Valorar o labor da Igrexa e doutras institucións que colaboran desinteresadamente no ben dos demais.
- Colaborar no ben da sociedade e adquirir actitudes solidarias e comprometidas.

Educación para a paz

- Aceptarse como persoa, coas súas calidades e defectos, e adquirir actitudes de aceptación, respecto e tolerancia cara ás demais persoas.
- Coñecer o contido da Declaración dos Dereitos Humanos e analizar as esixencias que emanan deles.
- Coñecer o contexto cultural doutros pobos, valoralos e adquirir unha postura de respecto.
- Descubrir feitos nos que se respectan os dereitos humanos e feitos nos que se violan.
- Analizar posturas e actitudes que favorecen o vivir en paz: diálogo, aceptación, respecto, perdón...
- Dialogar, debater e expoñer temas, xuízos e opinións, respectando as regras propias do intercambio comunicativo e procurando non ferir a sensibilidade dos demais.
- Buscar solucións para chegar a aceptar e valorar os demais e chegar a superar os conflitos que xorden nas relacións cotiás.
- Coñecer a Doutrina Social da Igrexa ante os problemas que ameazan a paz mundial.
- Descubrir e valorar a historia criticamente desde unha perspectiva do tempo e das circunstancias daquela época.
- Adquirir unha actitude crítica construtiva ante as crenzas, ideoloxías e maneira de ser dos demais.

- Recoñecer e valorar as iniciativas da Igrexa na construción da paz e identificar modelos de persoas construtoras de paz e chegar a valoralas.

Educación para a igualdade entre os sexos

- Interesarse por coñecer, respectar e apreciar os compañeiros e compañeiras independentemente do seu sexo e da súa aparencia.
- Colaborar con todas as persoas sexan dun ou doutro sexo.
- Analizar o grao de aceptación ou rexeitamento que existe cara ás persoas de distinto sexo e buscar solucións ó respecto.
- Amosar unha actitude crítica ante situacións nas que se produza calquera tipo de discriminación por razón de sexo.
- Descubrir e rexeitar as posturas extremas (machismo e feminismo) e valorar os demais indiscriminadamente.
- Aceptar indiscriminadamente as tarefas que toca realizar (prescindindo do xa establecido polo feito de ser home ou muller).

Educación para a saúde

- Descubrir todo aquilo que vai en contra da vida e da saúde.
- Apreciar, valorar e defender a vida humana e tomar actitudes de responsabilidade ante a súa propia vida e a dos demais.
- Descubrir todo aquilo que vai contra a vida humana: atentados, eutanasia, abortos, drogas... e adquirir un criterio responsable ante a vida.
- Valorar a Igrexa, as entidades e as persoas que defenden a vida humana.
- Descubrir e agradecer todo o positivo da vida.
- Coñecer entidades relixiosas e non relixiosas que se dedican con empeño ó coidado da saúde e valorar a súa misión.

Educación do consumidor

- Aprender a coidar e a colaborar cos bens da Creación para poñelos ó servizo de todas as persoas e os seres creados.
- Valorar os produtos de consumo con obxectividade e saber adquirilos e consumilos de forma racional e equilibrada.
- Descubrir e analizar a influencia que os medios de comunicación teñen sobre as persoas en relación coa sociedade de consumo e tomar unha postura crítica ó respecto.
- Analizar feitos que fan referencia á sociedade de consumo desde unha visión cristiá. Coidar e favorecer todo o que axude a unha repartición equitativa dos bens da terra.
- Analizar a Doutrina Social da Igrexa como resposta ós problemas da sociedade: traballo, poder, guerra...

Educación ambiental

- Descubrir, apreciar e valorar os bens da natureza e do ambiente e colaborar na súa conservación.
- Rexeitar comportamentos sociais que permiten a deterioración da natureza e do ambiente.
- Reflexionar sobre cando se colabora co medio natural e cando non se colabora.
- Descubrir, apreciar e valorar a arte e todas as riquezas culturais que nos legaron e coidalas.

- Descubrir e valorar costumes, tradicións, lendas, a historia doutros grupos e pobos.

Educación sexual

- Descubrir o que encerra a sexualidade humana e valorala desde a faceta do amor.
- Recoñecer a importancia de valorar o corpo (o seu e o dos demais) e a sexualidade na súa xusta medida.
- Descubrir e analizar a influencia que os medios de comunicación exercen sobre o corpo e a sexualidade humana e tomar medidas ó respecto.
- Valorar criticamente a formación recibida respecto á sexualidade e descubrir a importancia dunha boa educación neste aspecto.
- Descubrir o matrimonio e a relación home-muller como complementariedade e riqueza desde o amor.
- Descubrir e valorar, a través das diferentes opcións de vida, o enfoque que as persoas lle dan á súa sexualidade (matrimonio, celibato...).

Educación vial

- Descubrir a importancia dunha educación vial para coidar e respectar vidas humanas.
- Tomar conciencia de que somos responsables da vida dos demais, de aí a importancia de cumprir as normas de circulación.
- Analizar os problemas que se dan na estrada e buscar unha resposta cristiá de respecto e valor pola vida.
- Coñecer a preocupación da Igrexa no apostolado da estrada.

Educación nas tecnoloxías da información

- Tomar conciencia dos beneficios e das vantaxes que nos achega a tecnoloxía, favorecer o progreso e responsabilizarnos para que este continúe para ben da humanidade.
- Valorar os beneficios que achega a tecnoloxía da información e valorar todos aqueles adiantos tecnolóxicos e científicos que axudan á realización da persoa e ó benestar da sociedade.
- Descubrir e valorar as persoas que colaboran coa creación a través dos descubrimentos e avances tecnolóxicos e científicos.

15. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.

En principio non temos previstas actividades extraescolares este curso.

16. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACION COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA.

Debido ao carácter interrelacional do proceso de ensino-aprendizaxe, o profesor de Relixión tamén deberá revisar continuamente a súa labor docente na medida que os resultados acadados non respondan ás previsións. A avaliación, polo tanto, afecta a todos os implicados no proceso educativo

no cal se dan relacións humanas recíprocas que serán máis enriquecedoras na medida en que todos os suxeitos aporten o mellor de si mesmos.

O profesor avaliará os procesos de ensinanza e a súa propia práctica docente en relación co logro os obxectivos do currículo, e tamén en relación ás necesidades educativas do centro e ás características específicas dos alumnos.

Os resultados da avaliación da aprendizaxe dos/as alumnos/as e do proceso de ensinanza, servirán para modificar aqueles aspectos da programación educativa e do proxecto curricular que se detectaron como pouco axeitados ás características dos alumnos/as e ao contexto do centro.

Para levar a cabo o seguimento do desenvolvemento da programación didáctica, así como o seu rendemento e a súa posterior revisión e adaptación caso de seren detectados desaxustes, este departamento de Relixión empregará as seguintes ferramentas e procedementos na medida que se revelen necesarios:

- Reunións do departamento e das coordinacións de curso e nivel.
- Enquisas de autoavaliación do alumnado.
- Enquisas de autoavaliación do profesorado.
- Guías de análise.
- Enquisas ao alumnado e ao profesorado.

CUESTIÓNS	Si/ Non	Xustificación	Observacións
Acadáronse os obxectivos previstos? En que porcentaxe?			
Fíxose algún cambio nos contidos?			
Variouse nalgún aspecto a metodoloxía?			
Axustouse ben ó tempo?			
Utilizamos todos os recursos previstos?			
Cales actividades e recursos deron mellor resultado?			
Efectuouse algunha modificación na avaliación?			
Estivo motivado e implicado o alumnado en xeral?			
Cales foron os maiores intereses do alumnado?			
É aconsellable introducir algún cambio?			

ASPECTOS	DESTACAMOS	A MELLORAR	PROPOSTAS
-----------------	-------------------	-------------------	------------------

Temporalización das unidades didácticas			
Desenvolvemento dos obxectivos didácticos			
Manexo dos contidos da unidade			
Descritores e desempeños competenciais			
Realización de tarefas			
Estratexias metodolóxicas seleccionadas			
Recursos			
Claridade nos criterios de avaliación			
Uso de diversas ferramentas de avaliación			
Portfolio de evidencias dos estándares de aprendizaxe			
Atención á diversidade			
Interdisciplinariade			

Malpica, 7 de Setembro do 2022

Asinado: Josefina Martínez López